

Lausunto

25.10.2023

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

NYTKIS ei kannata kotoutumislain korvausten alentamista.

Tavoitteena kotoutumisen nopeutuminen ja tehostaminen sekä työllistymisen helpottaminen on mielestämme hyvä, mutta hallituksen esityksessä on esitetty kotoutumisajan lyhentämistä ja siten myös laskennallisen korvauksen alentamista, joka on jo nykytasolla riittämätön ja siten olemme huolissamme tavoitteen saavuttamista kestäväällä tavalla. NYTKIS huomauttaa, että kotouttamisen koko prosessiin, palvelupolkuun sekä työelämäohjaukseen ja koulutukseen tulee varata riittävät ja jatkuvat resurssit. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää kolmannen sektorin palveluntuottajien riittävään ja jatkuvaan resursointiin.

Katsomme, että lakiesityksessä esitetyn kotoutumisajan voimassaoloajan lyhentämisellä voi olla merkittäviä vaikutuksia erityisesti naisten työelämäintegraatioon ja yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Jo nyt on merkkejä siitä, että maahan muuttaneilla naisilla ei ole riittävää pääsyä tiedon äärelle omista oikeuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja tähän erityisesti kotoutumisen alkuvaiheella on merkitystä. Esimerkiksi pääsy tärkeisiin palveluihin tai koulutuksiin voi merkittävästi vaikeutua kotoutumisajan päättymisen jälkeen. Tätä näkökulmaa on nostettu esiin myös HE:sta annetuissa sukupuolivaikutusten arvioinneissa.

NYTKIS katsoo, että erityisesti kotouttamisprosessin alkuvaiheen työssä tulee huomioida maahan muuttaneiden naisten mahdolliset erityistarpeet (tiedontarpeet oikeuksista, tasa-arvosta, perheeseen liittyvistä palveluista ja etuuksista).

HE:ssa todetaan, että hallitusohjelmassa mukana oleva maahanmuuttajaäitien työllistämisen edistämiseen varatut rahat toteutettaisiin osana valtionosuuksia niihin kuntiin, jotka järjestävät erityisiä kotoutumis- ja kielikoulutuspalveluita naisille. NYTKIS pitää tätä ongelmallisena keinona parantaa sikäli hyvää ja kannattamaamme tavoitetta maahanmuuttajaäitien työllistämisen edistämistä. NYTKIS pitää kannattavana hallinnon taakan keventämistä, mutta vain mikäli sillä saavutetaan aidosti tasa-arvolle asetettuja tavoitteita.

NYTKIS on huolissaan, että laskennallisten korvausten määrän laskettua, riski tämän erillisen naisten kotoutumiseen ja työllistämiseen liittyvien osana valtionosuuksia maksettavien korvausten vain kompensoivan yleisesti laskeneita tukia. NYTKIS pitää tärkeänä, että osana valmistelua tehdään sellainen malli, jossa tähän tarkoitukseen varatut resurssit kohdennetaan juuri niihin toimintoihin, jotka ovat tavoitetta edistäviä.

HE nostaa esille erityisesti naisiin liittyen tulkkaukseen liittyvät haasteet, mutta hallituksen kaavailema esitys ei vastaa tulkkauspalveluiden laatuun, sillä tulkkauspalveluihin käytettävissä olevat rahat vähenevät laskennallisten korvausten laskun myötä. NYTKIS huomauttaa, että nais erityisenä kysymyksenä laadukas, ammattimainen ja sukupuolisensitiivinen tulkkaus on yksi keskeisiä tasa-arvokysymyksiä.

NYTKIS kannattaa Ruotsin mallin mukaista tulkkauspalveluiden jatkuvaa saatavuutta, jolla edistettäisiin parhaalla mahdollisella tavalla maahanmuuttajanaisten kotoutumista yhteiskuntaan.

NYTKIS ehdottaa, että hallitus kotouttamislain yhteydessä harkitsee erillisen tulkkilain valmisteluun ryhtymistä, jolla säädettäisiin tulkkauksen laadun varmistamista kaikessa julkishallinnon asiainnissa.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksesta (32 a §)

NYTKIS on huolissaan ehdotuksesta periä maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksista suoraan henkilöltä itseltään. HE:n perusteluosassa nostetaan esille mm. ne inhimilliset näkökulmat mielenterveydellisiin haasteisiin, joka voi olla syynä jättää ilmestymättä tapaamiseen. Naisten osalta tapaamisen väliin jättämisen taustalla voi olla mm. pakottavaa kontrollia tai väkivallan kokemusten aiheuttamaa häpeää.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

-

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

-

Muut huomiot

NYTKIS kiittää esitysmateriaalin sisältämiä sukupuolivaikutusten arviointi sekä lapsivaikutusten arviointi -alalukuja. Taustan lisäksi sukupuoli- ja lapsivaikutusten arviointi tulee huomioida myös toimeenpanon ja seurannan käytännöissä.

Parhaiten maahan muuttaneiden naisten erityiskysymyksiä ratkaistaan turvaamalla jo olemassa olevien palveluntuottajien riittävät ja jatkuvat resurssit sekä tunnustamalla maahan muuttaneiden naisten kotoutumisen kanssa toimivien järjestöjen erityisasiantuntijuuden aiheessa.

Katsomme, että myös alaikäisten ja nuorten maahan muuttaneiden henkilöiden kohdalla tulee lainsäädännössä tunnistaa sukupuoleen liittyvät erityiskysymykset. Tällaisia ovat esimerkiksi pakkoavioliiton riski ja ihmiskaupan uhriksi joutumisen riski.

Kakkola Silla
Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry